

Codi: 20744

Assignatura: Periodisme Especialitzat II: Literatura i periodisme

Tipus d'assignatura: Tr.

Núm. de crèdits: 5

Professorat: David Vidal Castell

Quadrimestre: Primer

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

L'assignatura vol introduir l'estudiant, de manera alhora teòrica i aplicada, al coneixement de les principals aportacions que el periodisme oral i escrit pot rebre de la cultura literaria. L'èmfasi principal es posa en l'anomenat reportatge novel·lat, una forma d'escriptura híbrida nascuda de la simbiosi entre el propòsit testimonial del reportatge periodístic i les convencions de representació inherents a la novel·la de ficció realista. Així mateix es treballaran altres modalitats expressives de tradició periodística i herència literaria com el relat breu, la prosa testimonial o el retrat-encontre. En l'escàs temps disponible, l'assignatura vol explorar les variades possibilitats de l'expressió periodística entesa com a escriptura, i no com a mera redacció.

I. Periodisme i literatura: una il·luminació recíproca.

1.1. Contra les supersticions literaries

- 1.1.1 El qüestionament de la idea de Tradició
- 1.1.2 Les noves diccions i l'escenari cultural postmodern. El retorn al predomini de la oralitat; la nova oralitat mediàtica. L'anomenada 'mort de l'autor'¹ i les noves formes de discursivitat: ironia, parodia i testimonialisme. La crisi dels llenguatges: crisi de credibilitat i confiança; la inflació de paraules i l'absència d'actitud d'escolta.
- 1.1.3 La desclosa de la 'post-ficció'
- 1.1.4 Temptatives contemporànies de definició de la 'literaritat'
- 1.1.5 La literatura com a mode de coneixement de natura estètica. La diversitat de modes del coneixement
- 1.1.6 Paraula literària i qualitat de l'experiència
- 1.1.7 La literatura com a art (també) audio-visual: paraula poètica i imatge mental.
- 1.1.8 Literatura i memorabilitat.
- 1.1.9. Incidència del 'gir lingüístic' en el cultiu (i en l'estudi) del periodisme

1.2. Contra les supersticions periodístiques.

- 1.2.1. La falàcia de l' objectivitat periodística
- 1.2.2. La impossible reproducció de la realitat: tot relat és representado, selecció, configuració.
- 1.2.3. Redactar i escriure: ars recte discendi i ars bene discendi
- 1.2.4. Tota paraula és trop retòric: metàfores, metonímies i altres figuracions ineludibles.
- 1.2.5. La importància del 'motjust' .
- 1.2.6. Escripura referencial i ús del detall
- 1.2.7. Diversitat deis estils periodístics: tirania i miopia deis anomenats "llibres d' estil".

II. Periodisme i literatura: una tradició de relacions promiscues

2.1. Novel·listes, periodistes: prosistes

Les primeres temptatives; Daniel Defoe, Alessandro Manzoni. La novel·la de fulletó. La prosa costumista: Larra, Dickens, Robert, Vilanova, etc. La gran prosa testimonial i la literatura del jo: Poe, De Quincey, Baudelaire, etc. La narrativa de viatges, el retrat i la crònica. L'encontre. L'adveniment de la novel·la realista: Stendhal, Dickens, Balzac. La novel·la com a forma de mimesi literaria; Flaubert, Maupassant, Tolstoi, Galdós, Oller, Dostoievski, Zola, etc. Un gènere pluriestilístic.

2.2. La simbiosi contemporània de literatura i periodisme

2.2.1. Precedents immediats. El canvi de segle; Theodore Dreiser, Jack London, Upton Sinclair, Maxim Gorki, Pió Baroja, Azorín. Els rauckrakers: John Reed i *The Masses*. L'enviat especial Hemingway. John Dos Passos, avantguardista heterodox. La prosa testimonial de Josep Pí, Corpus Barga, Josep María de Sagarra, etc. Les novel·les testimoniàies d' Ilia Ehrenburg. El rodamón George Orvell. James Agee com a cas a part.

2.2.2. La forma d'enunciació del relat breu: Poe, Maupassant, Txékhov, Borges, Carver, Píglia, Monzó, Salinger, Nabokov, Cortázar, Hemingway. L'aplicació de les convencions del relat breu a l'expressió periodística: Vicent, Millas, Monzó, Rivas, Calders, Torres.

2.3. Els nous períodismes i la novel·la-reportatge

L'escola New Yorker. John Hersey i Lillian Ross. La non-fíction novel de Truman Capote. El New Journalism nord-americà. Contracultura, premsa underground i New Journalism. Els nous periodismes a Europa i America Llatina: Kapuscinski, Wallraff, Fallaci, Sciascia, García Márquez, etc. El nou periodisme català i castellà: Manuel Vázquez Montalbán, Montserrat Roig, Manuel Vicent, Francisco Umbral, Maruja Torres, Rosa Montero, etc. El cultiu de l'entrevista-semblança.

III. El reportatge-novel·lat: elaboració i escriptura

3.1. Què es narra.

3.1.1 La 'inventio' narrativa: concepció i motivado en el relat de ficció i en el relat documental. Motius temàtics associats i motius temàtics lliures. El leit-motiv.

3.1.2. La relació amb les fonts: preparació i elaboració de l'entrevista en profunditat. La recerca de documentació. L'observació i les seves variants.

3.1.3. Veríat, veracitat i versemblança en la narració. El fet i el seu context: substracció i adscripció. La representació narrativa del fet: selecció, jerarquització, perspectiva. Els procediments de representació: punt de vista, caracterització de l'espai, construcció temporal, caracterització deis personatges. Tipificació i estereotipificació. Forma i fórmula. El tòpic i el tipic. El clixé. Alguns subtils recursos de la mentida: de l'anecdota a la categoria: la generalització per sinèdoque a partir de l'exemple. Indici i prova. Sil-logisme i entimema. La importància del context: el general i el particular. Descontextualització.

3.2. Com es narra

3.2.1. El punt de vista. L'omnisciència editorial. L'omnisciència neutral. El narrador testimoni. El narrador protagonista. La convenció dramàtica. L'omnisciència selectiva.

3.2.2. Composició temporal. Temps reals, temps virtuals. Isocronies i anacronies. Durades i freqüències.

3.2.3. Composició espacial. Llocs reals, escenaris representatius. Articulació i caracterització de l'espai narratiu

3.2.4. Caracterització deis personatges. Modalitats de presentado. Modalitats de caracterització: la qüestió de la tipicitat (arquetipus, estereotipus, tipus, personatges singulars); condició antropològica del personatge. l'escala heroica.

3.2.5 In fictio veritas?

Bibliografia

a) Bàsica

Truman Capote (1995): *A sangre fría*, Barcelona, Anagrama.

Tom Wolfe (1990): *El nuevo periodismo*, Barcelona, Anagrama.

José María Valverde (1984): *La literatura*, Barcelona, Montesinos Editor.

David Vidal Castell (2005) *El malson de Chandos*. Bellaterra–Castelló–València, UAB/UV/UJI.

Albert Chillón (1999): *Literatura y periodismo. Una tradición de relaciones promiscuas*, Barcelona, UAB/UV/UJ.

- (1994) *La literatura de fets*, Barcelona, Llibres de l'índex.

b) Complementaria

Octavio Paz, (1992): *El arco y la lira*, Madrid, FCE.

George Steiner (1991) : *Lenguaje y silencio*, Barcelona, Gedisa.

Erich Auerbach (1986): *Mimesis*, Madrid, Fondo de Cultura Económica.

Claudio Guillen (1985). *Entre lo uno y lo diverso. Introducción a la literatura comparada*, Barcelona, Crítica.

Constanzo Di Girolamo (1982). *Teoria critica de la literatura*, Barcelona, Crítica, C. Di

Girolamo i F. Brioschi (1988): *Introducción al estudio de la literatura*, Barcelona, Ariel.

Angelo Marchese i Joaquín Forradellas (1986): *Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria*, Barcelona, Ariel.

Enric Sulla ed. (1985) *Poética de la narració*. Barcelona. Empuries.

R. Wéllek i A. Warren (1979) *Teoría literaria*. Madrid. Gredos.

Cesare Segre (1985) *Principios de análisis del texto literario*. Barcelona: Crítica.

DD.AA. (2000): *Narrativitat i comunicació*, monogràfic de la revista *Anàlisi*, núm. 25, Bellaterra, UAB.

METODOLOGÍA DOCENT:

Es combina el mètode clàssic de la classe magistral amb la tutoria personalitzada al despatx i amb les classes de correcció d'escriptura col·lectiva, amb lectura en veu alta dels treballs elaborats pels alumnes.

PRACTIQUES I SISTEMA D'AVUACIÓ:

Els estudiants que assisteixin regulament a les classes seran avaluats mitjançant l'elaboració de les diverses practiques teòriques i escrites. Les teòriques consistiran en l'elaboració de crítiques sobre els llibres de lectura obligada i les practiques d'escriptura de diversos generes ja apuntats anteriorment: el retrat, el relat breu i, sobretot, l'escriptura progressiva d'un reportatge d'investigació novel·lat extens, la preparació del qual requerirà un treball de tutoria personalitzada, així com la realització de practiques relacionades amb diversos procediments i techniques d'escriptura. Els estudiants que no assisteixin regularment a classe seran avaluats mitjançant el preceptiu examen final.

OBSERVACIONS

Caldran aules tipus seminaris en diverses ocasions durant el quadrimestre (entre dues i quatre ocasions entre novembre i desembre) per fer treball de taller d'escriptura amb correcció i lectura crítica de les practiques.